

PROSVETA

THE ENLIGHTENMENT

GLASILO IN LASTNINA SLOVENSKE
NARODNE PODPORNE JEDNOTEOrgan of and published by the Slovene
National Benefit Society

Naravnina: za Zdravne drave tlevo Chicago) in Kanado \$6.00 na leto, \$3.00 na pol leta, \$1.50 za četrt leta; za Chicago in Cincero \$1.50 na leto, \$0.75 na pol leta; za ino-
smatvo \$0.50.

Subscription rates: for the United States (except Chicago) and Canada \$6.00 per year, Chicago and Cincero \$1.50 per year, foreign countries \$0.50 per year.

Cene oglasov po dogovoru. — Rokopisi ne se vračajo.

Advertising rates on agreement. — Manuscripts will not be returned.

Naslov za vse, kar ima stik s listom:

PROSVETA

2527-29 So. Lawrence Ave., Chicago, Illinois.

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

138

Domač drobiž

Nov grob v Indiani

Indianapolis. — Nagla smrt je vzela Johna Vidriha, člana društva France Prešern št. 34 SNPJ. Šel je k zdravniku, da mu podpiše bolniško nakaznico, nakar bo šel spet na delo, toda v čakalnici pri zdravniku se je zgrudil mrtev na tla. Pokopan je bil 11. septembra.

(Prosimo vse poročevalce in poročevalke, ki poročajo o smrti rojaka, da zapišejo tudi to, odkod je bil doma, koliko je bil star in koga zapuša. — Uredništvo.)

Nesreče v milwaški nasebini

Milwaukee. — Mary Hudaj, žena znanega rojaka Mika Hudaja, se je pri delu v kleti težko pobila. Kamen ji je padel na nogo in ji zmečkal prste. Naha-ja se v domači zdravniški oskrbi. — Sedemnajstletni Walter Stuler si je zvinil nogo pri nogometni igri. — Josephine Zemljan je bila operirana v bolnišnici St. Mary's.

Vlomi v trgovine

Milwaukee. — Zadnje dni so tatovi vlomili v dve slovenski trgovini. Pri Johnu Dobniku so odnesli okrog \$40 gotovine, toda pri Lovrencu Brataniču je zvenek zdrobljene šipe zbudil gospodarja, ki je skočil v prodajalno in tat je zbežal.

Nova grobova v Clevelandu

Cleveland. — Umrli je Josephine Pečjak, roj. Mertić, stara 51 let in doma iz Sela pri Hlinjah. Tu je bila 32 let in zapuša moža, tri sinove in dve hčeri. — Pokojna Mary Miklavž, o kateri smo poročali v petek, je bila doma iz Stopa pri Domžalah. V Ameriki je bila 29 let in zapuša moža ter šest otrok.

Nov grob v starem kraju

Cleveland. — Frances Kapel je prejela žalostno vest, da je v Gornji Kosi pri St. Petru na Krasu umrl njen oče Anton Cuck, star 89 let.

Štiri novi grobovi v Sheboyganu

Sheboygan, Wis. — Umrli je Jos. Rakun, star 58 let in doma iz Rečice v Savinjski dolini. Zapuša družino. — Dalje je umrl Fr. Jerala, ki je bil tu okrog 30 let in zapustil je tri sinove. Doma je bil z Dolenskega. — Umrli je tudi Anton Stefančič, tudi Dolenc, ki se je po dolgih letih bivanja v Sheboyganu preselil na farmo v Hunting, Wis. Zapuša vdovo. — Nadalje je umrla Mary Zagar, stara 74 let. Zapustila je moža in omoženo hčer.

Uspeh splošne simpatijske
slavke v Hazletonu

Trajala je en dan v znak solidarnosti s tekstilnimi delavci

Hazleton, Pa. — (FP) — V znak solidarnosti s tekstilnimi stavkarji je v tem mestu odložilo delo za en dan vse organizirano delavstvo. Moralni uspeh je bil velikanški.

Ta poteza je navdušila unijske voditelje tudi po drugih krajih Pennsylvanije in slišajo se glasovi, da bo delavstvo izvedlo to idejo tudi drugod po državi. Tekstilni stavkarji v Eastonu v kratkem priredijo velike delavske demonstracije za povečanje ljudskih simpatij v prid tekstilni stavki.

Glasovi iz nasebini

Zanimive beleške iz raznih krajev

Novi uradniki SDZ

Cleveland, O. — Konvencija SDZ, ki se je vršila v Girardu, O., je bila zaključena v sredo popoldne. Novi uradniki so sledeči:

Frank Černe, predsednik; Joseph Ponikvar, podpredsednik; Julija Brezovar, druga podpredsednica; John Gornik, gl. tajnik; Maks Traven, pomožni tajnik in zapisnikar; Joseph Okorn, blagajnik; dr. F. J. Kern, vrhovni zdravnik. Člani nadzornega odseka so Anton Bobnar, Helen Tomažič, Anton Abram, Martin Valetič in Mary Jerman. Za člane finančnega odseka so bili izvoljeni Francis Surtz, Jos. Lekan in Anton Vehovec. Porotni odsek: Josip Penko, Louis Barrant in John Kapel. V odbor za študiranje glede nabave farme so bili izvoljeni Jos. J. Terbižan, John Rottar, Mike Lah, John Zalar in John Dolčič.

Glede popravit hiš, katere ima SDZ, je bilo predlagano, da se vsa dela, ki stanejo več kot \$50, razpiše in odda najcenejšemu ponudniku, ki pa mora biti Slovenec in član SDZ.

Dalje je bilo sklenjeno, da se kupi Peruškova slika za gl. urad. Gl. odbor izbere sliko in jo plača. Vsote se ni določilo in je bila ta stvar prepuščena gl. odboru.

Prihodnja konvencija se bo vršila čez štiri leta v SND na St. Clair ave. v Clevelandu. Sprejet je bil tudi sklep, da je delegat, ki sedaj še ni državljani, lahko kandidat za gl. odbornika, ako ima zagotovilo, da bo pred nastopom urada dobil državljanstvo.

Anton Jankovich.

Zanimive vesti iz Penne

Pittsburgh, Pa. — Na 13. sept. sem se podal na kratko potovanje po nasebinih v interesu Prosvete. V Pittsburghu se mi je nudil nenavaden prizor na Liberty ulici, ko sem čakal na ulično karo. Policaj je privedel tja neko vinjeno žensko srednje starosti in v bližnjem lokalu policaj voz, da jo odpelje na policijsko postajo. Žena se je upirala policaju in ga grdo gledala, naenkrat ji je pa postalo slabo in iz nje se je vlija ploha preobilice zaužite pijače z zajtrkom vred, proti kateri je njen zelo-dele silno protestiral. Vsa ta ploha pa je tresčila naravnost v policaja, da je namah izgledal kot kakšno osmukano božično drevesce.

Seveda se je trlo ljudstva krog prizora, vinjena žena pa je srepo bulila v gručo, kajti izbruh jo je precej utrudil. Mnogi- ca se je režala in uganjala šale, policaj pa je stopil v bližnjo hišo, da si očisti oškropljeno "munduro", čim pa se je revez "očiščen" vrnil na pozorišče ne- ljubega dogodka, ni bilo več ne duha ne sluha za njegovo nehvaležno varovanko. Izginila je v množici in nihče mu ni hotel povedati v katero smer jo je u- brala. Vsekakor ji je po izbruhu precej odleglo, da je zlahka popihala tako rekoč policaju izpred oči. Žalostno je mož postave gledal po ulicah, vmes pa stiskal pesti, ker ga je vinjeno žen- šče tako grdo ukaniilo, kajti kaj takega prej ni še nikdar doživel!

Z ulično sem odpotoval na Yu- kon, kjer so mi povedali, da je 28. avgusta Johnu Repniku do- tal pogorela hiša z vsem pohi- štvo vred. Rešili so si le golo življenje in en kovčeg. Požar je nastal, ko je žena zakurila v prtiličju v peči na gasolin in od- šla v gornje prostore. Naenkrat je bila hiša v plamenu. Zavarovalnica krije le delno storjeno škodo. Slišal pa sem, da bo zava- rovalniška družba odtrgala še od te male vsote 35%. Vseka- kor naj bo to v svariilo drugim gospodinjam, da bodo previdne z gasolinom.

Ustavil sem se v nasebinih Herminie št. 1 in št. 2. Razme- re so še vedno zelo slabe. Tam je bil pred par tedni okraden slovenski farmar Joseph Drap, dolgoletni zvesti naročnik Pro- svete, ki ima svojo družino pri SNPJ in je zelo priljubljen pri domačinih. Tatovi so bili go- tovo iz okolice, ker so vedeli, da ima denar shranjen v postelji. Moža in ženo so v spanju oma- nili z neko močno tekočino. Tu- di to naj bo čitateljem v sva-

riilo, da se čuvajo pred zlikovci.

V Bridgevillu sem izvedel, da je tam neki pek iz Canonsbur- ga povozil rojaka Jakoba Japel- na in mu prizadajal resne po- škodb. Odtrgalo mu je roko in ga težko poškodovalo na hrte- nici ter ostalem telesu. Nesreča se je pripetila na cesti. Drveči avto je butnil v Japeln, ki se je peš vračal zvečer domov. Divji voznik ni ustavil, da bi pobral svojo žrtev, ampak je drvel na- prej. Za njim pa se je pognal neki avtomobilist, ga dohitel in prisilil, da je žrtev odpeljal v pittsbursko bolnišnico. Japel je kmalu zadobljenim poškodbam podlegel. Pokojni ni bil pri no- benem podpornem društvu. To je pač spet dokaz, kako potreb- ne so nam podporne organizaci- je, kajti nihče ne ve, kje ga ne- sreča zadene.

Delavske organizacije in de- lavski listi so nam delavcem ne- obhodno potrebni, zato pa jih moramo podpirati. Pojdimo vsi na delo, da bo naš dnevnik Pro- sveta še bolj razširjen. Pridobi- vajmo mu novih naročnikov. Naj omenim, da je bil pokojni Japel dober oče svoje družine. Dobro bi bilo, ako bi se člani društev 172 in 295 zavzeli, da pridobijo njegovo vdovo in nje- gova dva otroka v SNPJ. Nesre- če so na dnevnem redu in po- trebno je, da smo vsi zavarova- ni proti njim pri dobri delavski organizaciji kot je naša SNPJ. Pokojnemu rojaku naj bo lahka ameriška gruda, prizadeti dru- žini pa izrekam moje globoko sožalje!

Anton Zidanšek.

Glas pionirja

Los Angeles, Cal. — Po 34 letih bivanja v Chicagu sem se odločil, da zamenjam državo Il- linois s Californijo. Za posku- njo sem si izbral Los Angeles. Čeprav sem šele nekaj dni tu- kaj, mi ni težko uganiti, da so tukajšnji Slovenci in sploh Ju- goslovani zelo razkropljeni. To je vzrok — kakor pravi br. Fr. Novak, tajnik društva št. 462, pri katerem sem se ustavil — da društveno in kulturno življe- nje vzle prizadevanju napred- nejših elementov ni tako kakor bi bilo želeli. In res je tako. O- pazil sem to sam na vaji pevsko- ga društva Zarja, kamor sta me povabila brata Novak in List. "Nekateri pridejo, drugih ni, petje se pa ne more vršiti brez pevcev", je rekel po vaji br. List.

Poleg neizogibne razdalje, ki otežkuje medsebojne stike, se je — kakor sem informiran — zanetilo še umetno cepljenje že itak redkih sil, kar menda ni bilo izvršeno iz čisto nesebičnih namenov. No, te napake se mor- da s časom in dobro voljo po- pravijo.

Ze dostikrat je bilo poročano, da slivji Los Angeles radi svo- jega zdravega podnebja, tropič- ne vrtno lepote, mnogovrstnih tu naseljenih plemen in narodov, industrialnega in kulturnega na- predka in radi Hollywooda. Pa te znamenite reči tukaj ne vle- čejo tako, kakor če se gleda na- nje z daljnogledom. Je pač ta- ko, da življajo največjo čast in slavo le tisti preroki in umet- ni- ki, ki niso v domovini.

Veliko pozornost daje prav se- daj californijsko ljudstvo važne- mu dogodku v zvezi s socialistom Sinclairjem. Poročano je že bilo

da je dobil Sinclair demokratsko nominacijo za governorja, in če prvotni znaki popohnoma ne la- žejo, bo Sinclair v mesecu no- vembru izvoljen z ogromno ve- čino za governorja Californije.

Ne vem, če je Prosveta že kaj pisala o programu, ki ga je iz- dala Sinclairjeva korporacija "Epic", ali ne. Ob tej priliki naj rečem o njem le toliko, da ga lahko podpiše vsak kolektivist, ki veruje v stopnjevalni razvoj in upošteva minimalni program, pa naj se dotičnik naziva za pro- gresivnega unionista, socialista, komunisto, navadnega radikal- nega demokrata ali pa republi- kanca La Folletteove struje. Na kratko povedano, "Epic" vsebu- je 12 točk, ki se imajo uzakoni- ti, čim bo Sinclair izvoljen go- vernerjem, v soglasju z zako- nom NIRA, odnosno "new dea- lom", izvzemši tistih točk zaka- na, ki se tičejo reliefa. Za uprav- ljanje tega ima Sinclair svoj načrt. Ta izključuje vsako izda- janje državnih bondov, ki ob- davčujejo bodoče generacije in degradirajo ponos tistih, ki se morajo posluževati reliefa. Namesto reliefa ima Sinclair kon- struktiven načrt nabave in u- vedbe državne kolektivne pro- dukcije, nabave tovarn, farm itd. ne za profit, ampak za vpo- rabo in medsebojno izmenjavo. Kot posredovalno sredstvo na- kupa in izmenjave je zamišljen gotove vrste sproti porabi da- tiran denar (script), ki izklju- čuje vsako grmadenje vrednosti v spekulativne namene. Edina pomanjkljivost pri tem denarju je še v tem, da ga posameznik lahko izmenja izven države. Za- to pa želi Sinclair, da bi se ta sistem "scripta" uporabljal za vsa po federalni vladi začeta de- la in transakcije in bi tako po- stal meddržavno izmenjavalo sredstvo, podvrženo federalnim zakonom, ki se tičejo "new dea- la".

Poleg te radikalno zamišljene gospodarske ideje pridejo v po- števe še zakoni za obdavčenje dedščin, neproduktivnih tovarn, polja, pašnikov, transakcij z bondi vseh vrst itd. Prosti dav- ka pa bi bili mali obrtniki in mali farmarji, katerih posestva ne presegajo nad \$3000 vredno- sti.

Čisto naravno je, da so zagna- li razni denarni mogotci velik krrik, kakšne velike krivice se jim bodo godile, če bo izvoljen Sinclair za governorja. Ljudske mase v Californiji, ki so gospo- dareko izčrpane kakor v malo- kateri drugi državi, njih pravice teptane in zapostavljane, pa vi- dijo v Sinclairjevem sistemu novo upanje, ki naj jim vrne ko- lektivno tisto, kar jim je vzel v zadnjih letih toli obožavani in- dividualni kapitalistični sistem. V koliko bodo te mase šle s Sin- clairjem in ga podpirale pri nje- govih načrtih in koliko sreče bo imel Sinclair sam s sodelova- njem federalne vlade, da izvede svoj načrt, bo pokazala bližnja bodočnost.

Za enkrat se zdi tuju in do- mačinu, da so vsa pota kalifor- nijskega gosp. političnega živ- ljenja osredotočena v Sinclair- jem načrtu.

Frank Petrič, bivši član dru- štva št. 86.

O obisku stare prijateljice

Chicago. — Razni preroki na- povedujejo izboljšanje razmer, ki pa noče priti. Vse kaže, da mizerije še ne bo konec, ker je še vedno velika armada delav- cev brez zasluzka.

—Federated Pictures.

Dorothy Thompson, žena gla- sovitega ameriškega pisatelja Sinclairja Lewisa, ki je bila pred kratkim izgnana iz fašistične Nemčije.

Na svetovno razstavo v Chi- cagu prihaja veliko ljudi iz dru- gih krajev in med temi so naj- brž znanci, katerih nisem videla že več let. Pred kratkim me je obiskala mrs. Vodenicar iz Sha- rona. Povedala mi je, da je lan- sko leto prišla z možem na raz- stavo, letos pa sama, ker ji je mož umrl. V mladosti sva se lo- čili in sedaj po 33 letih, ko sva že stari, sva se zopet srečali. Ta- ko je pač na svetu.

Pred šestimi leti sem izgubila drago hčerko, katere ne morem pozabiti. Izguba me zelo boli, ker jo je smrt pobrala v naj- lepši življenjski dobi, v starosti 20 let. V mojem srcu ji je ohran- njen trajen spomin.

J. Serpčič, 102.

Razno iz Puebla

Pueblo, Colo. — Kar neprijet- no mi je, ker ne morem poro- vati naročnine na Prosveto kljub opominom iz upravnistva. Krija je depresija, ki nam je prinesla trpljenje in revščino, toda poravnala bom vse, kar dolgujem. Moj mož ne zasluži niti toliko, da bi redno plačevali asessment in naročnino. De- nar, ki si ga je prej prihranil, smo porabili, ko nas je zadela nesreča pri vožnji z avtomobi- lom, v kateri mi je levo roko zdrobilo, v desni pa zlomilo obe kosti. Zdravnik, ki me je imel v oskrbi, mi je pomagal, da se- daj ne čutim nobenih bolečin, dasi je ena roka nekoliko po- kvarjena, kar pa me ne ovira pri delu. Nesreča se je pripetila v Lorchburgu, N. Mex.; po- škodoval se je tudi moj mož. Zlomilo mu je dvojce reber in sedem drugih je bilo tudi potol- čenih isti dan in na isti cesti.

Roko so dali v spono, ker je niso mogli drugače izravnati. Bila sem tako slaba, da sem še- le tretji dan zavedla. Roke sem imela tako povite, da se nisem mogla ganiti. Zdravnik, ki me je imel v oskrbi, je Francoz. Njegova soproga mi je dan po nesreči prinesla šopek lepih rož, kakršnih prej nisem videla. Pri- pomnila je, da je rože prinesla, da se bom počutila nekoliko bo- lje med tujimi ljudmi. Najra- je bi jo objela v zahvalo, a je nisem mogla, ker so bile roke v železju.

Ko so v Pueblu zvedeli o ne-

sreči pobožni ljudje, so pričeli govoriti, da me je kaznoval. On mi je zdrobi- ke in noge, samo dušo je po- Ne vem, kaj bi duša počela telesa, kajti take ne mara vrag.

Rosie Kriz

Država Texas pred ve-
relifno krizo

Legislatura v izrednem za- nju: Država mora skrbeti 241.000 oseb, 83 milijonov za relief v zadnjem letu

Austin, Tex. — (FP) — V vseh državah je relief t- Texasu veliko vprašanje — javi državnega reliefnega administratorja A. R. Johnsona bolj akutno. On je povedal, da je bila sklica izrednemu zasedanju, da država "pred veliko nesrečo". Ta "nesreča" je v tem, da država imela letos slab- bažni pridelek kot posledico še in vladnega omejitvenega ljedelskega programa, i- vsled pomanjkanja polj- skih delavcev. Suša je z- tudi druge prideleke.

Glede "pomanjkanja" delskih delavcev se izjava- nega administratorja gla- radokano, oziroma je p- ena velika paradoksa, ki- svoje vzroke. Pri ob- bombaža letos plačajo le 6- tov za sto funtov, kar p- skoraj zastojno delo. O- mora že pridno delati ve- da ga nabere 200 funtov. I- ta plača pomeni stradanje- je raje stradajo v brezde- pri delu in povrhu še na- teksaškem solncu.

Relifni administrator- da imajo farmarji težko- pri dobavi delavcev za po- ljanje drugih pridelekov. iz istih vzrokov. Nič ne- gajo niti grožnje reliefnih- sti, da bodo brezposelne v- reliefne liste.

Izvajanje reliefnega dire- obenem indirektno pokazu- liko demoralizacijo kot po- krize in kapitalističnega- danja na delovne mase. je ta demoralizacija na- posledica obstoječe situac- le v Texasu, nego tudi v- državah.

Legislaturi je bil pre- načrt za novo bondno iz- znesku devetih milijonov. Kupei teh bondov bodo "lien" ali intabulacijo na- sklade države, katerih ust- recno ne odreja v specifi- mene. Država je namr- žena do grla in edino s- ugodnosti kupcem sme- nati na razprodajo b- Vsed tega pa znajo trpe- ne bolnice, šolstvo in drug- javnega skrbstva.

FEDERACIJA SPREME
POLITIČNO TAKTIK

(Nadaljevanje s 1. stran- trebna še večja politična- tacija federacije — uni- gibanja.

Brez neodvisne politič- cije delavstvo ne bo priš- leč, ker ga ta sprememba- tike federacije ne dela ne- nega, ampak njegova sr- vedno zavisi od "prija- med republikanci in dem- ki so odvisni za svojo iz- od političnih masin, kater- trojlarjo kapitalisti. In o- gospodarjema ne more- služiti.

Sele kadar bo med org- ranim delavstvom prod- misel ter bo ustanovilo- stranko, ki bo šla v boj- pravo kapitalističnega- šele takrat bo ameriko- stvo v resnici na pohodu- šo bodočnost in pravice- vsako družbo.

Naročite Mladinski- najboljši mesečnik za- vensko mladino!

—Federated Pictures.

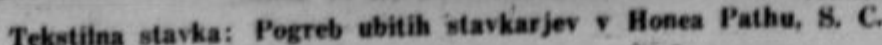
Tekstilna stavka: Ranjene stavkarje vozijo v bolnišnico v Augusti, Ga.

Rudarji v Penni protestirajo proti relignikom

Čikaska razstava: Šestletna June Aslip iz Chicaga se vozi na povodni lili na jezeru v Palači vrtov.

jih šikanirajo, kjer jih le morajo. Tako jim ne priznajo pravice do paše na državnih pašnikih do katerih je imel vsak kmet prej pravico. Če zalotijo goveda na teh pašnikih, mora lastnik živine plačati visoko globo. Mnogo nepotrebnih neprilik pa povzroča kmetu tudi državni gozdni organi. Poleg prošnje ko kovane s 25 lirami, ki jo morajo vložiti vsakokrat, ko hočejo v drva v lastne gozdove, morajo dajati gozdarju še nagrade. Tudi jim kar naprej pove kaj hoče, meti in sicer: toliko mesa, toliko sira ali masla in slično. Tudi v državnih gozdovih ima vsak Ratecno pravico do gotove količine lesa. Danes jim te pravice italijanske oblasti nečejo priznati.

Upton Sinclair je kasneje dejal, da njegov program, "Epic" (odprava revščine) ni omejen samo na Californijo, temveč je namenjen za vso Ameriko in končno za ves svet.

Tekstilna stavka: Pogreb ubitih stavkarjev v Honea Pathu, S. C.

